

Mentale kwetsbaarheid in coronatijd

‘Als je dingen bespreekt, is het opgelucht in je hoofd’

Toen leraren van het Tabor College d’Ampte in Hoorn negen jaar geleden geen geschikte methode voor sociale vaardigheden konden vinden, ontwikkelden ze die zelf. Inmiddels gebruiken zestien scholen Kracht in Controle (KIC). De methode helpt mentoren en coaches om goed met leerlingen in contact te blijven. Ook nu de leerlingen thuis zitten.

In zijn voorwoord ‘Gezocht: het antwoord op mentale kwetsbaarheid’ riep Paul Rosenmöller in het vorige VO-magazine lezers op om mee te denken over de sociale en mentale ontwikkeling van leerlingen in coronatijd. Docent lichamelijke opvoeding Kim Schouten-Entius van Tabor College d’Ampte in Hoorn reageerde meteen: haar school beschikt over een methode die ook andere scholen van pas kan komen.

De ontwikkeling van de methode begon negen jaar geleden, toen de docenten op vmbo-locatie d’Ampte vonden dat de veiligheid op school beter kon. “Het was de vraag in hoeverre iedereen zichzelf kon zijn en onderwerpen zoals seksuele geaardheid bespreekbaar waren. We wilden hier meer aandacht aan geven”, zegt Schouten. “Een positief pedagogisch schoolklimaat is een voorwaarde om tot goede leerresultaten te komen”, vult Tabor d’Ampte-directeur Stef Macke aan.

‘We zien leerlingen gelukkig nog niet massaal vastlopen of vereenzamen’

De schoolleiding stelde financiële ondersteuning beschikbaar en Schouten ging met collega’s op zoek naar een geschikt programma. Ze concludeerde dat er voor het voortgezet onderwijs op dat moment niet veel keuze was. “We hebben een periode Rots en Water gebruikt. Een prima methode, maar veel kinderen kennen die al van

WAT IS KIC?

KIC (Kracht in Controle) is een door docenten ontwikkeld lesprogramma dat de sociale vaardigheden versterkt. Leerlingen doen samen bewegingsopdrachten. Ze worden zelfbewuster, leren opkomen voor zichzelf en zich inleven in anderen. De bijbehorende webapplicatie geeft de docent met behulp van een sociogram, sociaal-emotionele vragenlijst en coronavragenlijst inzicht in de onderlinge verhoudingen, het welbevinden en de ontwikkeling van leerlingen. Scholen die gebruikmaken van VO-content, hebben direct toegang tot de KIC webapplicatie. De methode is door het Nederlands Jeugdinstituut omschreven als ‘goed onderbouwd’.

→ kictraining.nl

→ vo-content.nl > leermateriaal > krachtincontrole.nl

→ www.nji.nl > zoek op ‘kracht in controle’

Bij KIC doen leerlingen samen bewegingsopdrachten

de basisschool. Hun reactie was: ‘Nou mevrouw, dit weten we nou wel.’ Voor verschillende programma’s was een vo-versie in ontwikkeling, maar wij wilden meteen beginnen.”

AAN DE SLAG

Er zat maar één ding op: zelf iets ontwikkelen. Samen met een collega ging Schouten aan de slag. “We wilden de onderbouw wekelijks een les aanbieden waarin het gaat over sociale vaardigheden en groepsdynamiek. Het moest geen ‘papieren’ methode worden, want dat werkt niet goed bij onze leerlingen. Als we hen in beweging brengen, hebben ze meer plezier en komt er meer ontspanning. Vanuit het zelf ontdekken en ervaren kun je thema’s dan makkelijker bespreekbaar maken.”

Zo ontstond KIC: geen product van een grote uitgever, maar een door docenten in de praktijk ontwikkelde methode. Er is inmiddels een programma voor de eerste drie leerjaren met jaarlijks een kleine 40 lessen én een bijbehorende webapplicatie. Vergeleken met de lessen voor leerjaar 1 en 2 is het programma voor de derdeklassers minder fysiek en meer gericht op loopbaanoriëntatie en -begeleiding.

D’Ampte is al lang niet de enige gebruiker meer. Zestien scholen hebben KIC-lessen op hun rooster staan. Schouten: “We merken dat de behoefte het grootst is bij het speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en vmbo-scholen. Dat is logisch, omdat deze leerlingen wat directer zijn en

‘Leerlingen vinden het prettig om te horen dat anderen tegen dezelfde dingen aanlopen’

‘DOOR KIC GAAN WE BETER MET ELKAAR OM’

Isa Bleeker, 13, eerste klas vmbo brede route op d’Ampte:

“Bij de KIC-lessen praten we over dingen als pesten en doen we bewegings- en samenwerkingspellekes. Dat is heel leuk en zo leer je andere kinderen kennen. Dat is fijn, want we zijn allemaal nieuw in de klas. We praten over hoe je de online lessen vindt en hoe het gaat, of je naar school wilt, of de thuissituatie goed is. Soms begrijp je de docent niet. Dan kan je met je coach praten over hoe het beter kan en dan stuurt zij een mailtje naar die docent. Ik vind corona niet heel erg, ik vind thuis leren ook wel fijn. Maar sommige kinderen maken hun werk niet of hebben geen fijne thuissituatie. Zij mogen naar school en dan worden ze daar geholpen. Ik mis wel mijn vriendinnen en het gewone contact met docenten.

Ik weet zeker dat we door KIC beter met elkaar omgaan. We deden een keer een oefening waarbij iemand een ander een beetje moest gaan pesten. Dan zie je hoe andere kinderen daarop reageren. Zo zie je hoe iemand is. Je gaat ook beter leren. Want als je dingen bespreekt, is het opgelucht in je hoofd. Dan kan je je beter concentreren.”

meer pedagogische begeleiding nodig hebben." Inmiddels sluiten zich ook scholen voor havo en vwo aan.

BEDRIJFJE

De productie van de lessen en trainingen voor teams is ondergebracht in een bedrijfje waar diverse docenten aan meewerken en waar de school mede-eigenaar van is. KIC is partner van VO-content, een initiatief van en voor scholen, opgericht door de VO-raad, waarop onderwijsgevend leer materiaal en expertise delen. Locatiedirecteur Macke zegt op dit platform: "Ik vind het interessant om als school ondernemend te zijn, om te bekijken hoe je zelf middelen kunt genereren voor het onderwijs. Het grote voordeel is dat je als school aan de voorkant van de ontwikkeling staat. Als er bijvoorbeeld een kind wordt gepest, willen we beter kunnen volgen wat er precies gebeurt en wat er tegen werkt. Dan investeren we in dat deel van de software."

De webapplicatie bevat een leerlingvolgsysteem voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Scholen kunnen met behulp van vragenlijsten snel inzicht krijgen in hoe het met leerlingen gaat. Schouten: "Situaties waar je direct wat mee moet, filter je er zo uit. Daar besteed ik meteen aandacht aan bij mijn online coaching."

Er is onder andere een speciale coronavragenlijst: hoe voel je je, hoe gaat het thuis en met je schoolwerk, heb je behoefte aan meer begeleiding? Schouten liet haar eigen klas die lijst invullen. Daaruit, en uit de ingevulde coronavragenlijsten

Er is een speciale coronavragenlijst: hoe voel je je, hoe gaat het thuis en met je schoolwerk?

van de andere aangesloten scholen, concludeert ze dat het nog redelijk goed gaat. "Leerlingen vinden de situatie best lastig. Ze willen liever naar school, maar de meesten vinden het ook wel prima thuis. Ze bewegen weinig en eten minder gezond; daar proberen wij wat aan te doen. Maar we zien ze gelukkig nog niet massaal vastlopen of vereenzamen. Het is fijn dat we de kwetsbare leerlingen wel op school mogen ontvangen." KIC wordt (nog) niet gebruikt op scholen in de grote steden. "Ik kan me voorstellen dat het beeld daar anders zal zijn."

WÉL BLIJ

Nu het onderwijs online plaatsvindt, worden er aangepaste KIC-lessen gegeven. Schouten: "Rond oud en nieuw hebben we bijvoorbeeld het thema 'geweld tegen hulpverleners' behandeld. En we praten veel over geluk. We benoemen waar je in deze periode wél blij van wordt. Doordat we zo met elkaar werken, gaan we ook gemakkelijker het gesprek aan over hoe het eigenlijk met de leerlingen gaat. Ze vinden het prettig om te horen dat anderen tegen dezelfde dingen aanlopen. Ik sprak laatst een groepje meiden en merkte dat ze graag met elkaar verder wilden praten. Prima, dan ga ik er tussenuit." Af en toe begeleidt Schouten op school de groep kwetsbare leerlingen. Zij volgen daar de online KIC-lessen. "Dan zie ik dat collega's deze lessen op een eigen manier aanpakken. Ze passen het programma vaak een beetje aan voor een specifieke klas en geven elkaar tips over de toepassing. Vooral docenten die dit programma al langere tijd geven, stoppen er echt hun eigen identiteit in. Dat is heel goed. Als jij jezelf er niet in legt, krijg je ook geen persoonlijke reacties van de leerlingen terug." <

'LEERLINGEN GAAN BETER NAAR HUN EIGEN GEDRAG KIJKEN'

Marcella Klaver, docent basis kader licamelijke opvoeding en KIC op het Martinuscollege in Grootebroek:

"Veel van onze leerlingen hebben bij binnenkomst een cognitieve achterstand en zijn kwetsbaar. Ze zijn onzeker en hebben moeite om in contact te komen met anderen. Met behulp van de KIC-lessen gaan we met ze in gesprek. Ze gaan beter naar hun eigen gedrag kijken, zien het effect daarvan op anderen en leren keuzes maken in hun gedrag. Het samenwerken komt ook heel erg naar voren.

KIC staat alleen in de eerste twee jaren op het rooster, maar alle mentoren kunnen gebruikmaken van de webapplicatie. De sociaal-emotionele en coronavragenlijsten zijn heel handig, daar halen we heel veel informatie uit. Over hoe het met iedereen gaat, maar ook over wie er meer hulp van school nodig heeft. Tijdens de KIC-mentorlessen heb ik veel meer ruimte om met de kinderen in gesprek te gaan dan bij andere lessen. Vandaag heb ik het met ze gehad over de rellen die ontstonden door de avondklok. Ze vinden het ook fijn om met elkaar te praten en naar elkaars mening te luisteren. Wij zijn nu vier jaar met KIC bezig en zien heel positieve resultaten."

Coronastress?

Op het Van Kinsbergen college gaat alles gewoon door

De lockdown veroorzaakte geen schokgolf op het Van Kinsbergen college in Elburg. Iedereen was al digitaal vaardig, alle leerlingen hadden al een device en een account voor Teams. Omdat persoonlijke begeleiding een grote rol speelt in het onderwijs op deze school, is er goed zicht op hoe het met de leerlingen gaat en kan de school waar nodig meteen hulp bieden.